ادامه از صفحه اول

پاسخ به شبهات زیست شبانه

اما وقتی مدیران شـهری تصمیم گرفتند زیست شبانه را به رسـمیت بشناسـند و برای سـاماندهی و بهبود آن برنامه‌ریـزی کنند، تهدیدات رو بـه کاهش نهاد و فرصت‌ها فرصت شـکوفایی بیشـتر پیـدا کردند. این فرصت‌ها، طیف وسـیعی از فرصت‌هـای اقتصادی، فرهنگـی و اجتماعـی را در بر می‌گیرد. پس کسـی مدعی نیسـت زیسـت شـبانه به طور مطلق و در هر شـکلش پدیده‌ای مفید و مثبت است؛ بلکه یک زمینه شـکل‌گرفته بر اثر اقتضائات جامعه اسـت که میزان مثبت یا منفی‌بـودن آن را نحوه برنامه‌ریزی و مدیریت آن مشخص می‌کند. امروزه رونق زیست شبانه که بر اثر برنامه‌ریزی و نظارت هوشمندانه به وجود آمده باشد، از مؤلفه‌های زیست‌پذیری شهرها و از عوامل برندینگ شـهری محسـوب می‌شـود. به دلیل همین ضرورت ساماندهی زیسـت شبانه بود که شورای شهر تهران با گنجاندن این مأموریت در برنامه پنج‌سـاله و تصویب طرحی شـهرداری را ملزم کرد کـه درباره برنامه‌ریزی و سـپس انجام اقدامات لازم برای زمینه‌سازی تحقق زیست شبانه در چشم‌انداز تهران ۱۴۰۲ را به عمل آورد. این اقدام شـورا حاصل مطالعات کارشناسی متعددی است که هم در شورا و هم در شهرداری و هم در مراکز پژوهشی و حتی انتظامی و امنیتی درباره زیست شبانه از چندین سال پیش انجام شده بود. علاوه بر مطالعات، جلسـات زیادی هم با حضور همـه نهادهای ذی‌ربط ازجمله نیروی انتظامی، سـازمان میـراث فرهنگی و گردشـگری و نخبگان دانشـگاهی و سـایر ذی‌نفعان دراین‌باره برگزار شـد که در این جلسات همه حاضران بر سـر لزوم ساماندهی زیست شـبانه در تهران توافق داشتند. به‌تازگی عده‌ای در سخنانی غیرعلمی و بدون توجه به مفاد طرحی که در شورای شهر درباره زیست شـبانه مطرح است، این طرح را مخالف تعالیم اسلام و موجـب برافتادن بنیـان خانواده معرفـی کرده‌اند. یک نماینده مجلس افراد پیگیری‌کننده زیسـت شبانه را بیمار خطاب کرده و عوامل نفوذ دشـمن و نماینده دیگر هم گفته زیسـت شـبانه چیزی جز ایجاد زمینه فعـل حرام نیسـت. اولا این طرز تلقـی از ملت ایران اسلامی که اگر کوچک‌ترین زمینه‌ای فراهم شود، از آن به بدترین شـکل بهره‌برداری می‌کنند، توهین آشکاری است به تمدن و فرهنگ غنی و باورهای دینی مردم این سرزمین. اگر دوستان منتقد واقعا فکر می‌کنند جامعه ما چنین جامعه‌ای اسـت؛ پس باید فکر اساسـی‌تری به حال این جامعه بکننـد، وضع چنین جامعه‌ای که آنها روایت می‌کنند، با وجود طرح زیسـت شـبانه نه بهتر می‌شـود، نه بدتـر. واقعیت این اسـت که امروز بزرگ‌تریـن منکر در جامعـه ما ناامیدی، افسـردگی، بی‌نشاطی، دورشدن مردم از هم و غرق‌شدن مردم در روزمرگی است. این چیزی اسـت که شایسته و زیبنده ایران نیست. زیست شبانه از دو نظر با این منکر مقابله می‌کند؛ اول اینکه با رونق‌بخشـی به اقتصاد شـهر و ایجاد فرصت‌های شغلی بخشی از علت این افسردگی، خسـتگی و اضطراب اجتماعـی را از بین می‌برد. دوم اینکه با فراهم‌کردن فرصت تفریحات و سرگرمی‌های حلال و البته برنامه‌ریزی‌شـده موجب نشـاط جامعه می‌شود. تجربیات متعدد جهانی و ادبیات کارشناسی در ایـن حوزه نشـان می‌دهد وجود حیات شـبانه به رسمیت شناخته‌شده و فعال و برنامه‌ریزی‌شده دارای منافع زیادی برای شـهر و شـهروندان است. اقتصاد شـهر را رونـق می‌دهد، موجـب بالارفتـن بهره‌وری زیرساخت‌های شهری می‌شـود، کالبد و منظر شهر را زنده، شـاداب و امن می‌کند، با گسـترده‌کردن ساعات انواع خدمات، رضایت شـهروندان را افزایش می‌دهد، موجب جذب گردشگر می‌شود، فعالیت‌های فرهنگی و هنری را رونق می‌بخشـد، آرامش و نشاط جامعه را زیـاد می‌کند و... ؛ درعین‌حال قرار هم نیسـت آرامش سکونت‌گاه‌ها و مناطق مسکونی را برهم بزند. کسانی که امروز با منطق به‌خطرافتادن دین با زیسـت شبانه مخالفت می‌کنند، زیست شـبانه اولا یک پدیده صرفا غربی نیسـت بلکه امروز در سراسـر جهـان از جمله شهرهای کشورهای مسلمان وجود دارد. ثانیا منحصر به شـکل شهرهای غربی نیسـت و نمی‌توان برای آن ذات ثابت و لایتغیری را متصور شـد. زیسـت شـبانه ریشه در تاریخ و فرهنگ کشور ما دارد؛ شب‌نشینی‌های خانوادگی، مراسـم و آیین‌های ایرانی و اسلامی مانند شـب‌های احیا، شب‌های محرم، شـب یلدا و... بیانگر این سابقه است، اکنون هم مردم در ماه مبارک رمضان شـب‌ها از خانه بیـرون می‌آیند و در کمـال آرامش و صفا در کنار یک‌دیگر به معاشـرت و تعامل اجتماعی و مذهبی می‌پردازند. اگر مؤلفه‌های زیسـت شبانه را براساس تجربیات جهانی و ادبیات علمی بررسی کنیم، می‌بینیم که برقراری امنیت و نظارت ازسوی نهادهای انتظامی از مؤلفه‌های اصلی حیات شـبانه اسـت که حتما در هر طرحی مد نظر قرار خواهد گرفت. مسئله حمل‌ونقـل عمومی و ایمنی، طراحی منظر شـبانه و نورپـردازی، برنامه‌ریزی بـرای فعالیت‌های اقتصادی متنـوع و متناسـب، بسترسـازی بـرای فعالیت‌های فرهنگی و هنری، بسترسـازی برای حضور خانواده‌ها و همه اقشـار جامعه در فضای عمومی، سـاماندهی نیـروی کار با رعایت همه حقـوق و الزامات قانونی و انسانی آن و از همه مهم‌تر احترام به عقاید و باورهای دینی و مذهبی کشـور و...، طرح زیست شبانه به‌دنبال آوردن اوقات فراغت از حوزه غیررسمی و زیرزمینی به عرصه عمومی اسـت که نظارت همگانی و اجتماعی وجود دارد تا به صورت طبیعی آسـیب‌ها کم شـود. انتظار می‌رود کسـانی که مدعی دلسوزی برای دین و خانواده هسـتند به جای سـاده‌ترین کار که پاک‌کردن صورت‌مسـئله و روی‌آوردن به شعار است، طرح‌های ایجابی ارائه دهند.

شمخانی خبر داد

گام دوم کاهش تعهدات از ۱۶ تیر

دبیر شـورای‌عالی امنیت ملی اعلام کرد از ۱۶ تیر، گام دوم کاهش تعهدات برجامی ایران در چارچوب بندهای ۲۶ و ۳۶ برجام با جدیت آغاز خواهد شد.

دریابان علی شمخانی در یادداشتی که در اختیار خبرگزاری فارس قرار داد، تأکید کرد: با نزدیک‌شـدن به ۱۶ تیـر و آغاز گام دوم کاهش تعهدات برجامی ایران، فشـار کشـورهای اروپایی برای وادارسـازی کشورمان به تداوم اجرای تعهدات پذیرفته‌شده در برجام بدون انجام تعهدات متقابل سـایر طرف‌ها افزایش یافته است. بیانیه اخیر وزرای خارجه سـه کشـور اروپایی، آخرین اقدام از این نوع است که به‌واقع نمی‌توان نامی به غیر از «وقاحت سیاسـی» بر روی آن گذاشـت. اگر تاکنون سـهم بیشـتری برای ناتوانی اروپا در برابر آمریکا قائل بودیم، اکنون قائـل به نبـود اراده در اروپا برای اجرای تعهداتش هسـتیم. با گذشـت یک سـال از خروج آمریـکا از برجام و «صبـر» ایران برای فرصت‌دادن به دیپلماسی، کشـورهای اروپایی نشان دادند که اگرچه در کلام، مواضـع متفاوتی درباره آمریکا اتخاذ می‌کنند؛ اما در عمل به تقویت بُردارهای فشار واشنگتن علیه ایران یاری رساندند.

اروپـا تاکنون حاضر نشـده هیچ هزینه‌ای برای نجـات برجام که دسـتاوردی تاریخی برای این اتحادیه اسـت، پرداخـت کند و به نظر می‌رسـد از تداوم شـرایط موجود که ثمره آن، فشـار آمریکا به ایران و بهره‌برداری سیاسـی و امنیتی اروپا از آن اسـت، احسـاس رضایت می‌کند.

آیت‌الله ابراهیم رئیسی در همایش سراسری قوه قضائیه:

آرامشی که داریم در بستر مقاومت است نه مذاکره

عکس: محمد خدابخش، مهر

شرق: رئیـس قوه قضائیه با اشاره به گزارش عملکرد دسـتگاه قضا گفت: بـا همه تلاش‌هایـی که تاکنون انجام شـده در گام دوم لازم اسـت تحول پیدا کنیم. حجت‌الاسـلام ابراهیم رئیسـی در همایش سراسری قوه قضائیه ضمن گرامیداشـت یاد و خاطره شهدای هفت تیـر اظهار کرد: تحول نیازمند آن اسـت که در اتاق‌های اندیشه‌ورزی اندیشه و به برنامه‌های اجرائی تبدیل شود. اگر همه برنامه سـازمان در ایجاد تحول نقش ایفـا نکنند، تحول مـورد تأکید رهبـری ایجاد نخواهد شد. حضور همه دست‌اندرکاران نیاز است.

رئیسـی بیان کـرد: برای ایجاد تحول در دسـتگاه قضائـی تمام اجـزای سـازمان قضائی کشـور باید نقش‌آفرینی کنند؛ نباید تصـور کنیم که با نامه‌نگاری یا ابـلاغ دسـتورالعمل یا سـخنرانی، تحـول ایجاد می‌شـود؛ بلکـه تحـول نیازمنـد آن اسـت کـه در اتاق‌های اندیشـه‌ورز، فکر و اندیشـه تولید شود و در قالب برنامه‌های اجرائی ابلاغ شـود و به برنامه‌هایی اجرائی تبدیل شـود. اگر همه اجزای سـازمان بزرگ قضائـی کشـور، نقش ایفـا نکنند آن تحولـی که در حکم مقام معظم رهبری روی آن تأکید شـده است، اتفـاق نمی‌افتد. رئیس قوه قضائیه بیـان کرد: آنچه از مبانـی حقوقـی می‌شناسـیم و از کلام بـزرگان و امامان انقلاب برداشت می‌شـود و آنچه بزرگان قلم می‌زننـد ما را متوجه این می‌کند که در اسـلام دارای نظام حقوقی هسـتیم، نه فقط احکام قصاص، حدود و تعزیرات قالب، محتوا و سـازوکار پیگیری و اجرا در نظام‌بخشـی نظام حقوقی اسلامی باید حتما تعریف شود. وی افزود: در گام دوم ما باید حتما حضور فعال داشته باشیم و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت باید در سازوکار ما قرار گیرد؛ این موضوع قالبی است متناسب با این محتوا. در این قضیه عجله نیسـت؛ با دبیرخانه الگوی اسـلامی- ایرانی پیشـرفت تمـاس گرفتم و گفتم در این زمینـه کارهای مقدماتی را انجام دادم و توسط افراد مجرب قضائی و دانش‌آموختگان حوزه و دانشگاه ان‌شـاءالله این موضوع عملیاتی خواهد شد. رئیس قوه قضائیه از ابرچالش‌های دسـتگاه قضائی را افزایش‌هـای ورودی پرونده‌ها به دسـتگاه قضائی دانستند و تصریح کردند: این افزایش ورودی‌ها مشکل افزایش قاضی، افزایش کارمند و افزایش سـاختمان و محیـط کار را بـه دنبال خـود دارد. ما بـه نیروی انسـانی کارآمد و ابزار کار نیاز داریم. رئیسـی با اشاره بـه دیدارهایش بـا رهبری بیان کـرد: در این دیدارها رهبری پس از ارائه گزارش‌ها می‌پرسـیدند خروجی و رضایت مردمی چیسـت؟ بازسازی اعتماد عمومی از سـازوکار و اقدامات مورد توجه دستگاه قضائی است و گزارش یک نفـر یا گزارش سـخنگوی قوه قضائیه کارساز نیست. به سـرمایه اجتماعی که سرمایه نظام است، باید توجه شود. این سرمایه در سبد نظام است. در تمام نظامات گاهی کشورشـان بر سـلاح، پول و... مبتنی است اما مهم‌ترین مؤلفه کشور ما مردم متدین اسـت که هر چه بیشـتر شود در سـبد نظام است و بی‌توجهی می‌تواند از این سـرمایه بکاهد. رئیسـی با بیان اینکه ما در کشـور مسـئولیت داریم، اظهار کرد: ظرفیت بسـیاری در کشـور وجود دارد. آنجایی که از ظرفیت‌ها اسـتفاده کردیم آثارش را دیدیم. آرامشـی کـه دیـده می‌شـود در بسـتر مقاومت اسـت نه در بسـتر مذاکره و چیز دیگر. امروز شـاهد ظرفیت سپاه در منطقه هسـتیم. ما در این حوزه بـه منویات مقام معظم رهبری عمل کردیم. وی افزود: اینکه می‌گویند هواپیمای دارای سرنشـین را نزدید ظاهر قضیه است اما اصل این اسـت که ایسـتادگی و مقاومت ایران در عرصه بین‌المللـی دارد جواب می‌دهد. اگر به نیروی انسـانی اعتماد شود، از وضعیت دشمن‌ساخته بیرون خواهیم آمد. ما نیازمند چهره‌های قضائی و نیروهای کارآمد در دستگاه قضائی هستیم. سؤال این است که آیا می‌توان از این شـرایط به شرایط بهتری وارد شد؟ بله حتما می‌شود. رئیس قوه قضائیه در پایان تصریح کرد: مـن تردید ندارم که راه‌حل حتمـا وجود دارد و لازم است همکاران گام اثربخش و آینده‌ساز در جهت تحول قضائی فراز امیرالمؤمنین و انقلاب اسـلامی را رقم بزنند.

پارسال گفتم انتخاب «رئیس» از داخل قوه قضائیه بهتر است

حجت‌الاسـلام غلامحسین محسـنی‌اژه‌ای نیز در همایش سراسـری قوه قضائیه گفت: در شهریور سال گذشـته من مطلبی را گفتم کـه بعضی‌ها گفتند زود است ولی گفتم دوره دوم ریاست قوه رو به اتمام است و باید تصمیم بگیریم که در دوره آینده آیا ریاست قوه از داخل دسـتگاه قضائی باشد یا خارج از قوه قضائیه و آن زمـان گفتم که به نظرم اگر رئیس قوه قضائیه از داخل باشد، کارها بهتر انجام می‌شود. من گفته بودم آیت‌الله رئیسی شایسـته این کار است ولی بعضی‌ها می‌گفتند ایشـان تازه تولیت آستان را پذیرفتند و شاید این کار نشود ولی ما گفتیم نظراتمان را می‌گوییم. وی افزود: من امروز از این انتخاب خوشـحالم و امیدوارم در گام دوم انقلاب بتوانیم متناسب با نظام جمهوری اسلامی قدم برداریم. وی افزود: این گام دوم الزاماتی دارد. یکی از آن الزامات که رهبری چندین سال است بر آن تکیـه کرده‌اند روحیه انقلابی و جهادی اسـت و اگر این روحیه در تک تک افراد یک دسـتگاه باشـد، می‌تواند شـتاب‌دهنده کار باشد و امروز بحمدالله این روحیه را در سـطح مناسـبی در ریاست قوه و مدیران رده‌های مختلف می‌بینیم.

ارائـه گـزارش عملکرد قـوه قضائیه از سـوی وزیر دادگستری

سـیدعلیرضا آوائی وزیر دادگستری نیز در همایش بزرگداشـت هفته قـوه قضائیه گزارشـی از عملکرد یک‌ساله قوه قضائیه ارائه کرد. وی به گزارش عملکرد واحدهای قضائی اشاره کرد و گفت : ورودی پرونده‌ها ۱۳میلیون‌و ۵۶۳ هزار فقره بوده که نسـبت به سـال قبـل حدود هفت‌دهـم درصد افزایش یافته اسـت. متوسط زمان رسیدگی پرونده‌ها از ۱۱۰ روز به ۱۰۶ روز کاهش یافته است. میانگین نرخ رسیدگی به پرونده‌ها از ۹۹/۲درصد به ۹۸/۴درصد کاهش یافته است. وی در ادامه به کاهش جمعیت زندانیان نیز اشـاره کرد و توضیـح داد: کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها از ۲۵۱ هزار نفر زندانی موجود تا پایان سـال ۱۳۹۷، به ۱۸۹ هـزار نفر (به تعداد ۶۲ هزار نفر و به میزان حدود ۲۵ درصد) رسیده است.

باید دادسراها را اصلاح کنیم

حجت‌الاسـلام منتظری نیز در همایش سراسری قوه قضائیه با اشـاره به موضوع نظارت بر دادسراها گفـت: اهمیت و جایـگاه دادسـرا را می‌دانید. اولین مرکـزی اسـت که مردم بـه آن مراجعـه می‌کنند و پیشـانی دسـتگاه قضائی اسـت و باید ما در اصلاح وضعیـت دادسـراها چـه از لحاظ سـاختاری و چه محتوایی تلاش کنیم. دادسـتان کل کشـور گفت: ما باید دادسـراها را اصلاح کنیم و ایـن اصلاح نیازمند نظارت اسـت. بر مبنـای اصل ۲۸۸ قانون اساسـی دادسـتان کل کشور می‌تواند بر تمام دادسراها نظارت کند. ما برای اصلاح دادسـراها باید نظارت‌هایمان را افزایش دهیم که برای ایـن نظارت‌ها هفت روش در نظر گرفته‌ایم. دادسـتان کل کشور افزود: نظارت‌ها از طریق بازدیدهای سـرزده، نظارت‌هـای الکترونیک و خواندن نظرات مردم که داخل صندوق‌های انتقادات و پیشنهادات دادسراها می‌اندازند، انجام می‌شود.

خاک چاک‌چاک

ادامه از صفحه اول

در کمـال تأسـف و تعجب، این سـند قانونی خود را ذیل هیچ سـند بالادسـتی محیط‌زیستی دیگری نمی‌داند؛ گویا یک‌مرتبه «خاک» از آن بالا افتاده اسـت پایین و نباید جزئی از هیچ سند قانونی و سیاستی دیگری باشد؛ جز آنکه در مواردی در تعارض با اسناد قانونی دیگر قرار می‌گیرد (مثل ماده ۳ یا ماده ۱۰).

در این سـند قانونی، هیچ نامـی از اصل پنجاهم قانون اساسـی، اصل چهل‌وپنجم قانون اساسی، سند چشـم‌انداز ۲۰ساله (توسعه ایران ۱۴۴۰)، سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز (ایران ۱۴۴۰)، سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسـلامی ایران و سیاسـت‌های کلی ابلاغـی رهبری درباره محیط زیسـت نمی‌آید. با اتخاذ چنین رویکردی، واضح است وزارت نیرو در این سـند قانونی جایی نداشته باشـد. تنها یک بار (ماده ۷ بند پ) از وزارت نیرو نام برده شـده اسـت؛ آن‌هم فقط و فقط به‌عنوان یک همکار در تهیه نقشـه‌های خاک. این فاجعـه جداکردن این دو عنصر کاملا به‌هم‌پیوسـته (آب و خـاک) که در هر متن علمـی و حتی سیاسـتی تفکیک‌ناپذیرند، در این سـند قانونی حیرت‌انگیز اسـت. این نقص، نه اشـتباهی لپی است، نه تخصص‌گرایی؛ بلکه ناتوانی و نداشـتن درک قانون‌گذار در نگاه کل‌نگرانه و جامع به مقوله محیط زیسـت اسـت. بارها درباره «آلودگی خاک» صحبت به میان آمده اسـت، بدون آنکه از عامل ورود آلودگی به خاک صحبت شده باشـد؛ مثلا در چهار مـاده از این قانون (ماده ۶، مـاده ۷ تبصره ۲، ماده ۸، ماده ۹ (ب))، به‌طور مشخص بحث «زمین‌های کشاورزی» مطرح است. هر کارشناس ساده‌ای می‌داند که ارتباط «گیاه» و «خاک» در کشاورزی از طریق «آب» اسـت. اصولا در دوره کارشناسی بسیاری از رشته‌های مرتبط، درسی سـه‌واحدی با عنوان «رابطه آب، خاک و گیاه» در همه دانشـگاه‌های ایران تدریس می‌شـود؛ چطور ممکن اسـت قانون‌گذار در چهار ماده تدوین‌شده، اصلا نیم‌نگاهی به مقوله آب نداشته باشد؟ جز آنکه نگاهش بخشی، جزئی و فروکاست‌باورانه بوده است.

۲. نهادهای عمومی، مشـارکت عمومی و سیاسـت اجبـار: مانند همه قوانین مشـابه و قبلی در حوزه محیط زیسـت، این قانون نیـز با رویکردی اجباری (Coercive) به رشـته تحریر درآمده است. چه نگاه لیبرالی داشته باشـید و چه نـگاه غیرلیبرالی، امروزه دیگـر هیچ توجیهی بـرای طرح و اِعمـال قوانین اجبـاری وجود ندارد. به عبارتی، اعمـال رویکرد اجباری در سیاسـت‌گذاری، جزء ناکارآمدترین رویکردهای سیاسـتی است. در متن این قانون، اصولا بخش عمومی و مردمی وجود ندارد. گهگاه و به شکل جزئی، بخش مردم و بخش عمومی جزء متخلفان احتمالی دیده شـده‌اند که لازم است جلوی تخلف آنها را گرفت؛ آن‌هم با کمک جریمه و توبیخ. متأسفانه معلوم نیسـت چرا قانون‌گذار و سیاست‌گذار به سرنوشت تلخ سیاست‌های این‌چنینـی کـه بارهـا در حوزه محیط زیسـت طـرح و مصوب شـده‌اند، نمی‌نگرند. چرا دومین کنفرانس حکمرانی و سیاست‌گذاری عمومی با شعار «سیاست‌گذاری باز و تعامل»، هیچ تأثیری بر ذهن قانون‌گذار و سیاست‌گذار نمی‌گذارد؟ چرا با کمـک روش‌هایی که نه توجیه تجربی دارند و نه توجیه عقلانی و نظری، همچنان اقدام به تدوین چنین قوانینی می‌شود؟ بگذریم از اینکـه حتی در این بخش نیز نه «بخش عمومی» (public sector) جامعه، بلکـه فقط بخش خصوصی (pivate sector) دیده شـده اسـت. با کمال تأسـف، در لایحه ارسـالی از سوی دولت، ماده ۱۲ نسـبتا با تفصیل ورود و مشـارکت بخش عمومی جامعه را در فرایند جلوگیری از تخریب به کمک بهسازی خاک پیش‌بینی کرده بود. در کمال حیرت، کل این ماده از اصلاحیه مجلس حذف شده و به‌جای آن هیچ ماده جایگزینی نیامده است. این نگاه غیرمشـارکتی مجلس واقعا عجیب و توجیه‌نشدنی است. این نگاه از بالا به پایین و غیرمشارکتی نه‌تنها در حذف این ماده بلکه در حذف ماده ۲۱ لایحه ارسـالی نیز دیده می‌شود. در کمال حیرت مجدد، مجلس با حذف این ماده هرگونه تخلف، قصور و کوتاهی متخلفانی را که زیرمجموعه دولت هستند، نادیده گرفته و پیگردی برای آن در نظر نمی‌گیرد؛ گویا این فقط مردم هستند که اشتباه می‌کنند و شایسته توبیخ هستند، نه ساختار دولتی.

۳. ندیـدن بیش از نیمی از کشـور: با اینکـه بیش از ۵۲ درصد از سـطح کشـور را مراتع و نزدیک به ۹ درصد از سـطح کشـور را جنگل‌ها تشـکیل می‌دهنـد اما ایـن قانون درباره این سـطح وسـیع، سـکوتی عجیب دارد و تمرکـز خود را بر آلودگی‌های صنعتی و کشـاورزی گذاشـته اسـت. نه جنگل‌هـا مهم‌اند نـه مراتع، آنهـا فقط وقتـی اهمیت پیـدا می‌کنند که واحـدی صنعتی و تولیدی در آنها احداث شـده باشـد. این نـوع نگاه به تخریـب خاک در ادبیـات علمی با عنوان «آلودگی‌های نقطه‌ای» مشـهور است. جالب اسـت که بدانیم یکی از نقاط عطف قانونی و سیاستی محیط زیسـت زمانی بوده اسـت که با تصویـب قانون فدرال کنتـرل آلودگی آب (The Federal Water Pollution Control Act) در سال ۱۹۴۸ و اصلاح و تبدیـل آن به قانون آب پاک در ایـالات متحده آمریکا (Clean Water Act-Us) در سـال ۱۹۷۲، رویکرد سیاسـتی و قانونی در ایالات متحده آمریکا از توجه بـه آلوده‌کننده‌های نقطه‌ای (point source pollution) به سـمت آلودگی‌هـای غیرنقطـه‌ای (nonpoint source (NPS) pollution) بُـرده شـد. انگار قرار نیسـت از تجربیات علمی تثبیت‌شـده در تدوین قوانینمان بهـره ببریم و همچنان نگاهمان به آلودگی، نیم‌قرن عقب اسـت. علاوه بر آنکه همان‌طور که گفته شد و در این قانون پیشرو، آب، خاک و آلودگی‌های ایـن دو به هـم مرتبط و پیوسـته‌اند و آلودگـی خاک از آلودگـی آب جدا نمی‌شـود. ممکن اسـت تدوین‌کنندگان قانون ادعا کنند کـه توجه آنها به منابع آلوده‌کننده غیرنقطه‌ای یا همان زمین‌های کشاورزی هم بوده اما متن قانون نشـان می‌دهد که توجه قانون‌گذار در زمین‌های کشـاورزی فقط به «آلودگی‌های شیمیایی» بوده است و توجهی به ازدست‌رفتن مقادیر حجیم خاک در سطح زمین‌های کشاورزی یا مراتع و جنگل‌ها ندارد.

۴. تعـدد و تضاد واژه‌ها: در ماده یک این قانون بنا بر سـنت، اقدام به تعریف اصطلاحات مندرج در قانون شـده اسـت. ۱. نـوزده واژه تخصصی مرتبط با مسـائل حفاظت خاک تعریف شـده است. جالب اسـت که در متن قانون تعداد واژه‌های بیشـتری دیده می‌شـود که اگر قرار بر تعریف اصطلاح‌های فنی و تخصصی بود، تعریف این واژه‌ها و اصطلاحات در ماده یک، ضروری‌تر از بسـیاری از واژه‌هـای دیگـر بود (مثـل واژه ظرفیـت بیماری‌زایی خاک). واقعا قانون‌گذار موظف و مکلف به توضیح اسـت کـه چرا خود را ملزم به تعریف واژه‌هایی مانند کود، آفت‌کش، سـم و ماده آلاینده دانسـته است اما ملزم به تعریف واژه‌های بهبوددهنده رشـد، واحدهای آلاینده خاک، ظرفیت بیماری‌زایی خاک، تناسـب اراضی، بهسـاز خاک (که لابد بـا کود فرق دارد) ندانسته اسـت. ۲. در بین واژه‌های تعریف‌شـده، گاه واژه‌هایی دیده می‌شود که به نظر می‌رسـد بسـیار نزدیک به هم هسـتند و این انتظار در خواننده به وجـود می‌آید که قانون‌گذار به تفاوت‌هـای جزئی و اندک بین این واژه‌ها هم نظر داشته است و هر کدام از آنها را در جای خود و با توجه به معنا و تعریفی که از آنهـا دارد به کار خواهد بـرد. به طور مثال اصطـلاح «آلوده‌کننده» و «تخریب‌کننده»، یا «بازسازی خاک» و «حفاظت خاک»، یا «مناطق»، «نواحی» و «اراضی» یا «آلودگی» و «تخریب» یا «فعالیت» و «اقدام» و «عملیات».

مثلا به نظر می‌رسـد تفاوت «حفاظت» و «بازسـازی» در اقدام «پیش» و «پس» از آلودگی یا تخریب باشـد. در کمال حیرت وصف‌ناشـدنی در سه ماده (۱۲، ۱۵ و ۱۶) از «بازسازی خاک» صحبت شده اما در هیچ کجای متن قانون، هیچ صحبتی از «حفاظت خاک» نشـده؛ واقعا عجیب و باورنکردنی اسـت. یا در سه ماده از «آلوده‌کننده» سـخن به میان آمده است (۱۱، ۱۴ و ۱۵) و در یک مورد از «تخریب‌کننده» (۱۵). هرچه بیشـتر به این چهار ماده نگاه کنید، کمتر متوجه خواهید شـد که هدف قانون‌گذار از جداکردن این دو مورد چه بوده است. از این هم که بگذریم عنوان قانون، «حفاظت از خاک» است و عنوان سازمان اصلی مسئول در این قانون، «حفاظت محیط زیست» (بدون «از») و در تعاریف ماده یک نیز «حفاظت خاک» تعریف شـده است نه «حفاظت از خاک». اغتشاش ذهنی قانون‌گذار در تعدد، تشتت و تناقض واژه‌ای مشـهود است. گویا در همین نگاه جزئی‌نگرانه نیز قانون‌گذار، امکان تمرکز برای نیل به مقصود نداشته است.

تـا زمانی که نگاه قانون‌گذار به مقوله محیط زیسـت در کشـور نگاهی تکنیـک‌زده، جزئی‌نگـر و اقتصادزده باشـد و تلاش کنـد از طریق رویکرد سیاسـت اجبار و بدون واردکردن بخش عمومی و اتخاذ روش‌های سیاستِ باز، قوانین این‌چنینی تدوین کند، سرنوشـت محیط زیسـت همان است که بوده. اگر سـایر قوانین این‌چنینی محیط‌زیسـتی توانسته‌اند وضعیت محیط زیسـت را ارتقـا دهند این قانون نیـز می‌تواند خاک را حفاظـت کند. البته کـه ممر درآمد جدیدی برای خزانه‌داری کل گشـوده اسـت... اما به بهای جداکردن مردم از آب، خاک و محیط زیست.

یادداشت

۳ طرح اقدام متقابل با آمریکا در مجلس

● **امیرمحمد حسینی:** ترامپ پای تحریم‌های جدیدی علیه ایـران را امضا کـرد؛ درحالی‌که هنـوز ادعای مذاکره بدون پیش‌شـرط از سوی وزیر خارجه آمریکا در صدر اخبار بود؛ اما تحریم جدید دفتر مقام معظم رهبـری را هدف قرار داده و همین به گفته نمایندگان هرگونه امکانی برای اسـتفاده از دیپلماسی را از بین می‌برد. آمریکایی‌ها از تصمیم به تحریم وزیر خارجه ایران هم گفته‌اند و در این سـو اخبار بهارستان حول محور سیاسـت خارجی می‌چرخد. جـلال میرزایی، عضو کمیته سیاسـی فراکسـیون امیـد، می‌گوید که بایـد از اقدامات منفعلانه و شـتاب‌زده پرهیز کرد. از سوی دیگر احمد امیرآبادی‌فراهانی، عضو فراکسیون «پیگیری اقدامات متقابل رفتارهای خصمانه آمریکا»، از طرحـی برای تحریـم جان بولتون خبـر می‌دهد. نماینده قـم با لحن آرامی می‌گویـد که اضافه‌کردن دیگـر مقامـات آمریکا به ایـن طرح نیـز امکان‌پذیر است. پیش‌ازاین هم طرح‌هایی در فراکسیون پیگیری اقدامات متقابل رفتارهای خصمانه آمریکا ارائه شده. ایـن را محمدعلـی ابطحی، دیگر عضو فراکسـیون اقدام متقابـل، می‌گوید. او می‌گوید کـه ۱۲ طرح در این فراکسـیون وجود دارد که تا ۱۰ روز دیگر رونمایی خواهد شـد؛ آن‌هـم در یکی از جزایـر خلیج فارس. کمیسـیون‌های دیگر مجلـس هم درگیـر موضوع تحریم‌های جدید شده‌اند. هرچند مجلسی‌ها معتقد هسـتند که اثرگذاری چنین تحریم‌هایی از بین رفته و فقط فضاسازی رسانه‌ای است.

رونمایی در خلیج فارس

ابطحی، نماینده خمینی‌شـهر، از ۱۲ طرحی خبر می‌دهد که به منظور اقدام متقابل طراحی شـده؛ اما درباره اینکه چرا ایـن طرح‌ها در یکی از جزایر خلیج فارس رونمایی خواهد شـد و این طرح‌ها چه موادی را مطرح می‌کنند؟ او توضیح می‌دهد: «می‌خواهیم از مرزبانان تشکر کنیم. کسانی که در این گرمای سوزان مشغول خدمت هسـتند. عوارض امنیت یکی از این طرح‌ها اسـت. در این طرح کشـتی‌هایی که از تنگه هرمز عبور می‌کنند، باید عوارض امنیت پرداخت کنند. این حق ماسـت و اگر تصویب شود، هم حاکمیت ما تثبیت می‌شود و هم منبع درآمدی ایجاد خواهد شد. بحث دیگر پیگیری دعاوی ایران علیه آمریکا اسـت. تشـکیل موزه جنایات آمریکا نیز یکی از طرح‌ها است کـه در فراکسـیون مقابله با اقدامـات آمریکا تدوین شده اسـت». پیش از ابطحی، امیرآبادی، نماینده قم و عضو همین فراکسـیون، از طرحی گفته که تحریم جان بولتون، مشـاور امنیت ملی آمریکا، در آن دیده شـده است. ابطحی می‌گوید «ما با چه ابزاری بولتون را تحریـم کنیـم؟ البته بحث تحریـم مقاماتی را که در آمریکا جنگ‌سـتیز هسـتند و دنبال جنگ و فشار بر ایران هسـتند، مطرح اسـت». او درباره اقدامی که ایـران می‌تواند انجام دهد، می‌گویـد: «اقدامی که ما باید انجام دهیم، ناامن‌کردن رفتارهای مقامات آمریکا اسـت. به این معنی که بداننـد در منطقه جایگاهی ندارند. به طور مثال اگر مقامی عزم سـفر به منطقه کرد، با فشارهای مردمی مانع انجامش شویم. توانایی این کار را هم داریم. در واقع در مقابل فشـار آنها که از ابزار خاص خودشـان استفاده می‌کنند، ما هم حق داریم که از ابزار خاص خود اسـتفاده کنیم. فشـارها نباید یک‌سـویه باشـد و ما نیز نباید منفعل باشـیم. توانمندی لازم را هم داریم و احتیاجی به ابزار خاص نظامی نیست».

اعلام وصول ۱۰ طرح اقدام متقابل

۱۰ طرح اقدام متقابل دیروز اعلام وصول شده. این را حسینعلی حاجی‌دلیگانی می‌گوید و اضافه می‌کند که «اگر نیاز باشـد، طرح دیگری هـم ارائه می‌کنیم تـا فرایند قانونـی را طی کند». خبرهای فراکسـیون اقدام متقابل البته چندان منسـجم نیسـت. حسین نقوی‌حسـینی، سـخنگوی کمیسـیون امنیت ملی، از آماده‌شـدن سـه طرح در این فراکسیون می‌گوید. هرچنـد جزئیات بیشـتری دربـاره طرح‌ها نـدارد. نقوی‌حسـینی می‌گوید: «تاکنون هم صحبتی درباره تحریم وزیر خارجه آمریکا نشـده اسـت. تحریم‌های اخیر آمریکا نشان‌دهنده سـردرگمی و استیصال آنها اسـت؛ چون کشـوری که ادعای مذاکره دارد، چطور می‌تواند رئیس دسـتگاه دیپلماسی کشـور مقابل را تحریم کند. این نشان تناقض و خلاف عرف بین‌المللی اسـت و اثرگذاری هم ندارد. نکته دیگر این است که بعضی از شـخصیت‌هایی که در تحریم‌های جدید از آنها نام برده شـده، قبلا در فهرست تحریم‌ها بودند. این نشان‌دهنده شتاب‌زدگی و سردرگم‌بودن آمریکا و نتیجه شکست‌ها و ناکامی‌های اخیر آنها است».

مجلس اختیار ندارد

ارزیابی نماینده‌هـا از تحریم‌هـای جدید متفاوت است. جلال میرزایی، رئیس کمیته سیاسی فراکسیون امید معتقد اسـت که در این شرایط مجلس اختیاری نـدارد و نمایندگان هـم این را پذیرفته‌انـد. میرزایی ادامه می‌دهـد: «باید بین دیپلماسـی و حوزه نظامی هم‌پوشانی وجود داشته باشد. نباید طیفی از مقاومت و بـه ضرر دیپلماسـی صحبت کننـد و طیفی هم از دیپلماسـی در تقابل با مقاومت سـخن بگویند. هنوز در فهم این مسـئله که این دو مکمل هم هسـتند در کشور مشکل داریم. نماینده مجلس اضافه می‌کند که موافق با مقاوم